

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Begäran om skyndsam lagstiftning rörande kreditupplysningar på Internet

Datainspektionen mottar dagligen såväl muntliga som skriftliga klagomål från personer som känner sig kränkta över att kreditupplysningar sprids okontrollerat på Internet. Kreditupplysningsföretagens utlämnande av personnummer, identitetsuppgifter och ekonomisk information på Internet med stöd av utgivningsbevis är den företeelse som föranleder överlägset flest klagomål från allmänheten till Datainspektionen.

Att så är fallet är inte förvånande. Datainspektionen har i sin årsredovisning under flera års tid konstaterat att den kreditupplysningsverksamhet som sker på Internet lett till att både konsumentskyddet och skyddet för den personliga integriteten satts ur spel på kreditupplysningsområdet. Datainspektionen har därför inte kunnat skapa förutsättningar för att ett gott integritetsskydd iakttas i kreditupplysningsverksamhet och målet för verksamhetsgrenen kreditupplysningsverksamhet har därmed inte uppnåtts på flera år.

Datainspektionen har vid flera tillfällen skrivit till regeringen angående dessa problem. I augusti 2003 tillsatte justitiedepartementet en utredare med uppdrag att utreda frågan. Uppdraget skulle redovisas senast den 1 augusti 2004. Utredningen ledde fram till departementspromemorian Ds 2008:34, Ett starkare skydd för den enskildes integritet vid kreditupplysning. Promemorian remissbehandlades under sommaren 2008. I promemorian föreslås bland annat att det ska införas krav på att beställaren av en kreditupplysning ska ha ett legitimt behov av informationen och att den omfrågade ska ha rätt att få ta del av en kreditupplysningskopia även i de fall en personupplysning lämnas ut med stöd av utgivningsbevis.

Flera remissinstanser anser, precis som Datainspektionen, att den enskildes personliga integritet behöver stärkas när det gäller kreditupplysningar som

sprids via Internet. Bl.a. Justitiekanslern menar dock att de föreslagna ändringarna kräver ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Detta skulle innebära att en lagändring i bästa fall kan komma att träda i kraft först 2014. Datainspektionen delar i och för sig inte denna bedömning men inser samtidigt att lagstiftaren kan komma att dra samma slutsatser som Justitiekanslern.

Vi befinner oss därmed i en situation där de flesta intressenter anser att ändringar i kreditupplysningslagen är angelägna men att en ändring inte kan ske på grund av lagtekniska skäl i kombination med den tidspress som uppstått till följd av att utredningen dragit ut drygt fem år på tiden.

Datainspektionen anser att det är mycket angeläget att påskynda arbetet med de önskvärda lagändringarna.

Omfattningen av problemet kan lätt inses om man betänker att kreditupplysningsföretag varje år lämnar ut flera miljoner kreditupplysningar till personer och företag som inte skulle anses ha ett legitimt behov av upplysningen. Kreditupplysningar inhämtas om grannar, vänner, släktingar, arbetskamrater och kändisar av ren nyfikenhet på den enskildes ekonomiska situation. Förutom dessa "okynnesupplysningar" inhämtas kreditupplysningar även i mer affärsmissiga sammanhang. Det kan exempelvis handla om arbetsgivare som vill sälla bort arbetssökande som har betalningsanmärkningar eller försäkringsbolag som vill höja försäkringspremier för personer som har ett skuldsaldo hos Kronofogdemyndigheten. Allt detta händer samtidigt som Kronofogdemyndigheten ständigt rapporterar om en lavinartad ökning av betalningsförelägganden, i synnerhet rörande yngre människor, ofta avseende mindre skulder såsom obetalda SMS-lån.

Om denna situation fortgår kommer kreditupplysningslagen inte bara att förlora större delen av sin betydelse för konsumentskyddet, den är till och med direkt skadlig för den personliga integriteten. Orsakerna till detta står att finna i kreditupplysningslagens konstruktion.

I samband med kreditupplysningslagens ikraftträdande 1974 fastslogs att syftet med kreditupplysningslagen i första hand är att undanröja riskerna för att kreditupplysningsverksamhet ska medföra otillbörligt intrång i de kreditöskandes personliga integritet. Samtidigt framhölls att hänsyn måste tas också till kreditgivarnas intresse av en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet.

För att uppnå dessa dubbla syften har kreditupplysningslagen sedan ikraftträdandet 1974 föreskrivit att kreditupplysningsverksamhet endast får bedrivas

av den som har Datainspektionens tillstånd. Det finns även bestämmelser som begränsar kreditupplysningsföretagens rätt att samla in, lagra och lämna ut information av känslig natur. För att ytterligare stärka integritetsskyddet innehåller kreditupplysningslagen även bestämmelser om till vem kreditupplysning om privatperson får lämnas. Det krävs i princip att beställaren har behov av kreditupplysningen för en kreditprovning e.d., ett s.k. legitimt behov. Information om innehållet i ett kreditupplysningsregister kommer den registrerade till del genom att fysiska personer har rätt att få del av innehållet i lämnade kreditupplysningar i en s.k. kreditupplysningskopia.

Med hänsyn till att privatpersoners integritet värnas genom kreditupplysningslagens konsumentskyddsbestämmelser har lagstiftaren, för att uppnå kreditupplysningslagens andra syfte, nämligen att underlätta för en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet, gett kreditupplysningsföretagen en privilegierad ställning vid insamlande av information. Enligt 11 § förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet får den, som har Datainspektionens tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet, ta del av uppgifter från beskattningsdatabasen på medium för automatiserad behandling.

Enligt 12 resp. 14 §§ förordningen (2001:590) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet får den, som har Datainspektionens tillstånd att bedriva kreditupplysningsverksamhet, ta del av uppgifter från utöknings- och indrivningsdatabasen resp. betalningsföreläggande- och handräckningsdatabasen på medium för automatiserad behandling.

Enligt 8 § förordningen (1998:1234) om det statliga personadressregistret får uppgifter om make eller vårdnadshavare lämnas ut till kreditupplysningsföretag i elektronisk form.

Till detta kommer att kreditupplysningsföretag får behandla uppgifterna utan den registrerades samtycke.

Nu mera kan ett kreditupplysningsföretag med stöd av sitt utgivningsbevis använda sin information för i princip vilket ändamål som helst, exempelvis marknadsföringsändamål och födelsedagssajter. Informationen kan lämnas ut till vem som helst när som helst. Den registrerade får ingen information över huvud taget, vare sig när uppgifter samlas in eller när de lämnas ut. Den registrerade saknar strykningrätt, oavsett vad uppgifterna används till.

Kreditupplysningsföretagen har med andra ord sluppit undan sitt konsumenträttsliga ansvar men behållit sin privilegierade ställning vid insamlande av information.

Datainspektionen anser mot bakgrund av detta att det är mycket angeläget att stoppa den i dag okontrollerade spridningen av kreditupplysningsinformation om enskilda personer på Internet.

Datainspektionen föreslår därför att regeringen ger yttrandefrihetskommittén i uppdrag att snabbutreda frågan om för ändamålet nödvändiga ändringar i 1 kap. 8 och 9 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 12 § yttrandefrihetsgrundlagen så att riksdagen ges möjlighet att fatta ett första beslut om återställande av den personliga integriteten på kreditupplysningsområdet innan 2010 års riksdagsval.

Göran Gräslund
Generaldirektör

Kontaktperson: Hans Kärnlöf, tel. 08-657 61 17